

Palliatief verpleegkundige Tine (32) getuigt: “Mensen die nog een paar dagen te leven hebben, zien hun kleinkinderen niet meer”

Het Laatste Nieuws - 08 april 2020 - door Jan Aelberts

Patiënten op de palliatieve afdelingen in ons land mogen elke 24 uur maar maximaal twee bezoekers ontvangen. Dat betekent dat afscheid nemen ook kiezen is. “Eén van onze patiënten had nog maar een paar dagen”, vertelt Tine Wouters (32), verpleegkundige bij Coda Hospice in Wuustwezel. “Haar vader kon op bezoek komen, haar zussen heeft ze niet meer gezien.”

De palliatieve dienst waar Tine werkt, is verbonden aan het Brasschaatse AZ Klina. Patiënten worden er met veel liefde door zorgverleners en vrijwilligers begeleid in hun laatste weken en dagen. Maar ook daar primeert de veiligheid. Kleinkinderen mogen niet meer komen zwaaien naar oma of opa, sommige patiënten moeten kiezen: wie zien ze nog wel, wie niet meer. En toch. “Toch kan zo’n afscheid nog altijd mooi zijn”, zegt Tine, al 9 jaar palliatief verpleegkundige. “Vorige week nog kwam een dochter twee piepkleine madeliefjes brengen. Ze waren geplukt door haar zontje en dochtertje. Voor oma.”

Wat is er in de palliatieve zorg veranderd sinds deze lockdown?

“Er mogen nog maar twee mensen per 24 uur op bezoek komen. Die aangepaste bezoeksregeling is voor onze patiënten enorm ingrijpend. Daarnaast is het aantal vrijwilligers teruggeschroefd. Zonder hen zou onze dienst niet overleven. Ze koken, verzorgen samen met de verpleegkundige de

patiënten, poetsen de kamer. Kwamen er eerst twee à drie vrijwilligers langs per shift, is er dat nu nog maar één. En die mag alleen koken. Toch zijn ze altijd heel blij dat ze nog mógen komen.”

“De regels en het beleid worden elke dag geëvalueerd en aangepast. Dat is voor ons als verpleegkundig team soms moeilijk. Je wilt een weg zoeken in een crisissituatie, maar de tijd haalt je in. Het was, vooral in het begin, moeilijk dat comfort voor onze patiënten te handhaven. Ondertussen zijn we een aantal weken verder en gaat het beter. We hebben onze weg gevonden, maar het blijft zwaar.”

Afscheid nemen is zowel voor de patiënt als voor de familie belangrijk. Is daar nog plaats voor?

“Afscheid nemen is op zich al een heel complex gegeven. Het kan heel mooi zijn, maar het is ook definitief. Mensen hebben begrip voor de regels, maar iederéén wil natuurlijk nog één keer dag zeggen. Dat kan nu niet. Door de tweebezoekersregel moeten er keuzes gemaakt worden. Een gezin met twee kinderen kan dus niet meer samen afscheid nemen. Bij het begin van de maatregelen mochten de kleinkinderen komen wuiven naar oma of opa, op het terras, achter glas. Ze schreven lieve boodschappen op het raam van hun grootouder en wuifden zonder ophouden. Ook dat is nu teruggeschroefd. Ze mogen niet meer komen. Als mensen nog enkele dagen te leven hebben, zien ze hun kleinkinderen dus niet meer.”

“Soms nemen mensen een aantal dagen vóór het overlijden afscheid. Op die manier kan er nog een moment ingebouwd worden. Soms geven patiënten aan dat ze niet graag veel bezoek hebben. Ze zijn liever alleen. Zeker als het allemaal moet gepland worden wie er nog welkom is en wie niet. Maar de mens is ook creatief, hij past zich aan. De kamer wordt versierd met tekeningen van kleinkinderen, kaartjes worden geschreven met nog een laatste boodschap op. En er is de telefoon, Skype. Vorige week kwam een dochter nog twee piepkleine madeliefjes brengen, ze waren geplukt door haar zoon en dochter. Voor oma.”

“Toch zijn er ook situaties die je als verpleging een machteloos gevoel geven. Zo werd enkele weken vóór deze crisis een fiere dame opgenomen. Ze was nog redelijk goed en kon nog genieten van het samen eten in de woonkamer, met de verpleging, vrijwilligers en ander patiënten. Dat was belangrijk voor haar. Lekker eten, een babbeltje. Ze genoot daar in stilte van. Bij de invoering van de maatregelen mocht dit niet meer. We zagen die dame de dagen daarna meer en meer achteruitgaan. Ook haar bezoek werd beperkt. Als verpleging zochten we allerlei manieren om haar het nodige mentale comfort te bezorgen, maar dit lukt weinig tot niet. Je zag de onmacht in haar ogen. Het mocht allemaal stoppen. Ze gaf de moed op en stierf een paar dagen later.”

Ook in volle lockdown komen er patiënten bij. Hoe beleven zij hun laatste dagen?

“Een nog jonge vrouw werd midden in de crisis opgenomen. Haar echtgenoot was bij haar, net als haar zoon en een goede vriend. Ze had nog twee zussen, haar vader leefde nog. Al die mensen hadden een hecht band met haar, maar ze mochten niet allemaal meer op bezoek. Ze had nog maar een paar dagen te leven. Het zou snel gaan. Haar man bleef dag en nacht bij haar. En dus was er nog maar plaats voor één extra bezoeker per dag. Ze werd opstandig, verzette zich tegen de tweebezoekersregel. “Dan was ik beter thuis gebleven”, zei ze. Fysiek ging ze snel achteruit en het afscheid verliep als een sneltrein. Uiteindelijk moest er gekozen worden. Haar vader kon nog op bezoek en heeft een mooi en dankbaar afscheid gehad. Maar haar zussen, die goede vriend en anderen hebben haar niet meer gezien.”

“Onze patiënten kunnen rustig sterven als ze de mensen die ze nog echt willen zien bij zich hebben. Het proces dat daaraan vooraf gaat, is vaak ellendiger. Het moeten beslissen wie wel en wie niet. Die extra druk. Ook voor een familie die wil blijven zorgen voor hun geliefde en dat nu niet meer kan.”

“In Coda werken we ook met hartjes in marmer. De familie mag zo’n hartje uitkiezen vóór het overlijden en dat blijft bij de patiënt tot het einde. Daarna worden ze meegenomen door de familie. Dat is een belangrijk aandenken, ook voor kleinkinderen: ‘dit steentje is van oma voor jou. Het is de hele tijd bij haar geweest.’”

De job van palliatief verpleegkundige is bewonderenswaardig. Het is loodzwaar, fysiek en mentaal. Daar hebben jullie geen virus voor nodig. Hoe hou jij je staande?

“De mentale druk weegt het meest op mij. Met maatregelen kan je overweg als je ze correct toepast, ook al veranderen die af en toe. Regels zijn duidelijk en bieden veiligheid. Toch had ik bij het begin van deze crisis veel stress om te gaan werken. Wil je dit volhouden, dan moet je heel bewust omgaan met alles. Zo is het geen goed idee om voor een late dienst nog naar het nieuws te luisteren, maar het is moeilijk eraan te ontsnappen. Instagram en je mailbox ontploffen. Thuis luister ik liever naar Mozart en Bach om wat rust te vinden. Verder blijf ik in mijn kot en kom ik enkel buiten om te werken. Ik moet ook thuis opletten. Mijn man is een risicopatiënt. Het is dan een hele zoektocht om zo normaal mogelijk met elkaar om te gaan. Het is geen ramp als je weet wat je aan elkaar hebt. Meer nog: het is de ultieme betekenis van ‘elkaar graag zien’ in deze crisis.”

“In Coda zelf zien we ook zonder deze ellende hartverscheurende taferelen. Dat is eigen aan een palliatieve eenheid, maar nu is het allemaal nog erger en dat beukt er mentaal hard in. Je móét bewust wat tijd voor jezelf inbouwen, anders hou je dit niet vol. Gelukkig hebben we bij Coda een geweldig team. Zonder mijn collega’s had ik het al lang opgegeven. We steunen elkaar en hoe uiteenlopend onze persoonlijkheden ook zijn: dit doen we samen. Ook van buiten krijgen we veel steun en liefde. Spandoeken aan de ingang van Coda, bloemen voor de deur met een kaartje bij: ‘hou vol aub’. Mensen brengen cake en ander lekkers, de lokale bloemenwinkel leverde zijn voorraad bloemen om onze gang op te fleuren. Vrijwilligers die niet kunnen of mogen komen sturen ons hartverwarmende e-mails. Elk hart onder de riem doet geweldig veel deugd.”

Hoe beschermen jullie jezelf?

“Coda Hospice is een ziekenhuisafdeling van AZ Klina en we volgen het beleid van het ziekenhuis. Een strikt hand-, hoest- en niesbeleid en het - zo nodig - dragen van een masker volgens de procedure. Alle toegangsdeuren zijn op slot. Het dagcentrum is gesloten. Van elke bezoeker of personeelslid die het hospice binnenkomt, wordt de temperatuur genomen. De handen worden ontsmet. De meeste bezoekers moeten daar even aan wennen, maar hebben er begrip voor.”

“En verder geldt: gebruik je gezond verstand en blijf rustig. We móeten hier door, er is geen keuze. Als je als zorgverlener rustig bent, straalt dat ook af op je patiënten en hun familie. Een masker dragen is dan geen barrière als je de kamer binnenkomt. Mensen informeren, met zachtheid, met begrip. En écht zijn. Oprecht. Dat is nu minstens zo belangrijk als alle regels.”

RV/Jan Aelberts Tine Wouters.